

Přírodní památky v Žehuni a okolí

Pozornost si zaslouží také přírodní památky. V oblasti kolem Žehuně najdeme chráněná území všech kategorií: **lokality soustavy NATURA 2000**, vyhlašované podle směrnic EU, jež tvoří buď **ptačí oblast** nebo **evropsky významné lokality**, **národní přírodní rezervace**, **přírodní rezervace**, **národní přírodní památky** i **přírodní památky**. Přímo v Žehuni se nachází také několik památných stromů.

Pohled na část rybníka od zámku v oboře

Žehuňský rybník s vodní plochou 254 ha je největším rybníkem ve Středočeském kraji, devátým největším v České republice a svou délkou 5,5 kilometru je pátým nejdelším. Rozkládá se v nadmořské výšce 203 m. Území kolem je obtížně přístupné, jen po severní hranici rezervace vede cesta k vlakové zastávce Choťovice a louky na jižní straně jsou přístupné přes most u samoty Korce.

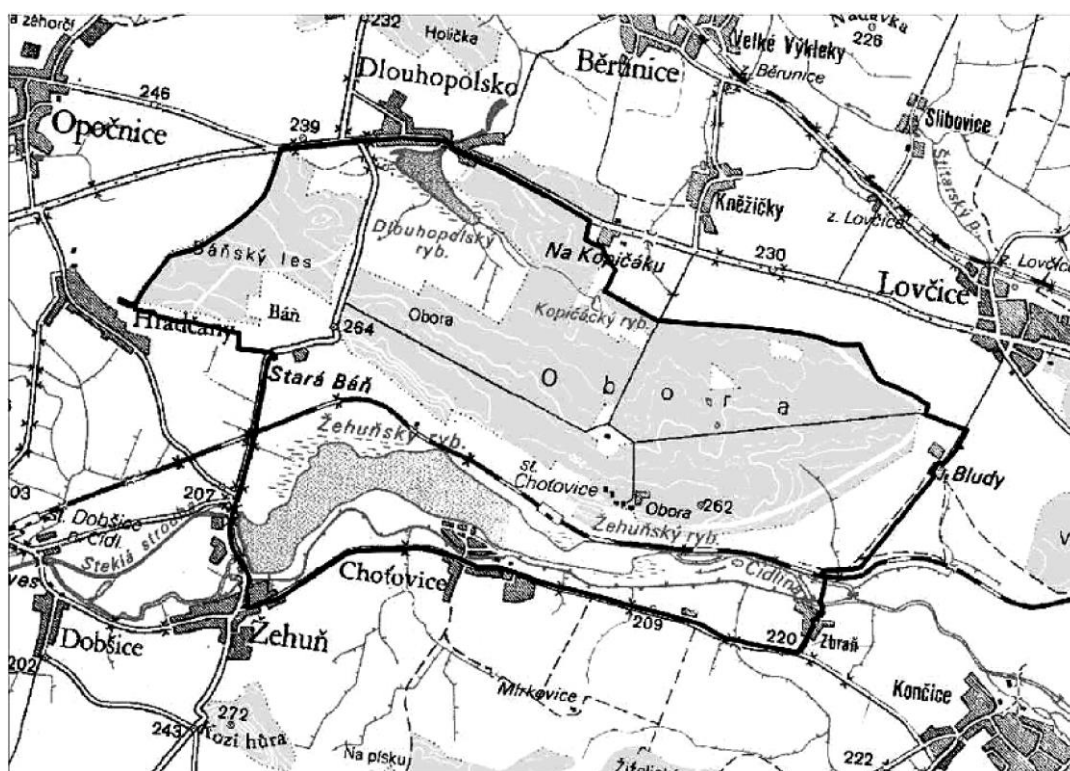
Rákosiny u severního břehu rybníka

V roce 1948 byla na ploše 300 ha vyhlášena **Státní přírodní rezervace Žehuňský rybník** jako ornitologická rezervace, která zahrnovala vlastní rybník, navazující rákosové porosty a přilehlé hygrofilní (vlhkomilné) a mezofilní (středně vlhké) louky.

Národní přírodní památka Žehuňský rybník

Dnešní **Národní přírodní památka Žehuňský rybník** byla v letech 1999 - 2006 součástí Národní přírodní rezervace Žehuňský rybník a Národní přírodní rezervace Žehuňská obora. Od roku 2011 je celé území bývalé národní přírodní rezervace vedeno jako **Národní přírodní památka Žehuňský rybník** a je součástí **Ptačí oblasti Žehuňský rybník - Obora Kněžičky**, která byla vyhlášena v rámci projektu NATURA 2000 na celkové rozloze 1 964 ha nařízením vlády v roce 2004.

Ptačí oblast Žehuňský rybník – Obora Kněžičky

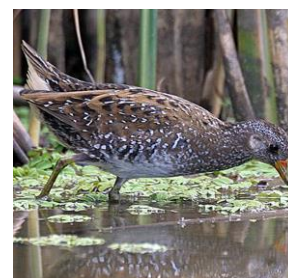
Část ptačí oblasti Žehuňský rybník – Obora Kněžičky

Ptačí oblast je vyhlášena na ochranu bukáčka malého, pro kterého je tato lokalita jednou z nejvýznamnějších v České republice, a chrástala kropenatého. Jedná se o významné stanoviště vodních a na vodní ekosystémy vázaných ptáků. Území je významné jako hnízdiště 145 ptačích druhů, je důležité pro tah vodních ptáků a dravců. Bylo zde zaznamenáno více než 260 druhů ptáků. Jmenujme alespoň bukače velkého, orla mořského, datla černého, racka mořského, chrástala polního, labuť zpěvnou a mnohé další.

Orel mořský

Bukáček malý

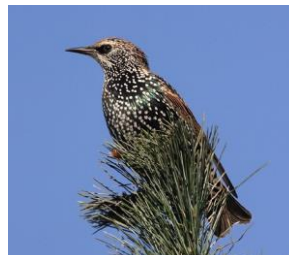
Chrástal kropenatý

Významným fenoménem jsou rovněž velká a početná nocoviště vlaštovky obecné, břehule říční a špačka obecného v rákosinách, kdy největší hejna dosahují i více než 100 000 kusů. Na rybníce pravidelně v srpnu po dobu sedmi dnů probíhá ornitologická kroužková akce Acrocephalus. 1. října 2012 organizovali ornitologové na severním břehu rybníka tradiční Evropský Festival ptactva.

Břehule říční

Vlaštovka obecná

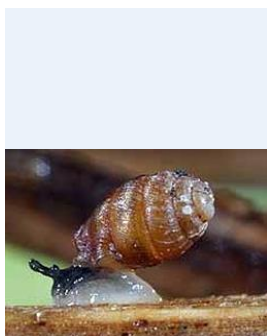
Špaček obecný

Národní přírodní památka Žehuňský rybník je významná také porosty vodních a bažinných rostlin. Vodní makrovegetaci zde představují v první řadě nápadné porosty stulíku žlutého, nejlépe vyvinuté v oblasti ústí Cidliny do rybníka. Zvláštní zmínku zaslouží skupina bahenních pampelišek. Těch bylo na zdejších loukách nalezeno devět mikrospecií, v Česku vesměs silně, či kriticky ohrožených - tím se nemůže pochlubit žádná jiná česká lokalita. Je ovšem otázkou, kolik z nich zde přežívá dodnes.

Stulík žlutý v ústí Cidliny do Žehuňského rybníka na Zbrani

Součástí Národní přírodní památky Žehuňský rybník je také **Evropsky významná lokalita Žehuň**, jež byla vyhlášena v rámci projektu NATURA 2000 na rozloze 0,24 ha. Zahrnuje malou, velmi hodnotnou loučku na těžko přístupném místě se slatiným charakterem vegetace. Na malé ploše se zde vyskytuje řada velmi ohrožených druhů rostlin, jako je jetel jahodnatý a pampeliška bahenní. Dále zde najdeme plže vrkoče útlého, oblovku velkou nebo vlahovku rezavou. Loučka se nachází při jihovýchodním břehu Žehuňského rybníka v nadmořské výšce 204 m.

Vrkoč útlý

Jetel jahodnatý

Pampeliška bahenní

Vlahovka rezavá

Ptačí oblast Žehuňský rybník - obora Kněžičky zahrnuje také území s Kopicáckým rybníkem, Čihadelskými rybníky, Dlouhopolský rybník, Báňský les a další menší pozemky mezi zmíněnými celky v nadmořské výšce 203 – 272 metry.

Kopicácký rybník

Přírodní památka Báňský les

Přírodní památka Báň o výměře 10,58 ha byla vyhlášena v roce 1972. Leží v katastrálním území obce Hradčany. Důvodem ochrany jsou suchomilná rostlinná společenstva slínovcových strání s bělozárkou liliovitou, vstavačem nachovým, medovníkem meduňkolistým aj. V poslední době získala lokalita význam i jako útočiště mizejících druhů hmyzu, zejména motýlů.

souvislý porost

Bělozářka liliovitá

detail

Medovník meduňkolistý

Vstavač nachový

Okáč pohankový

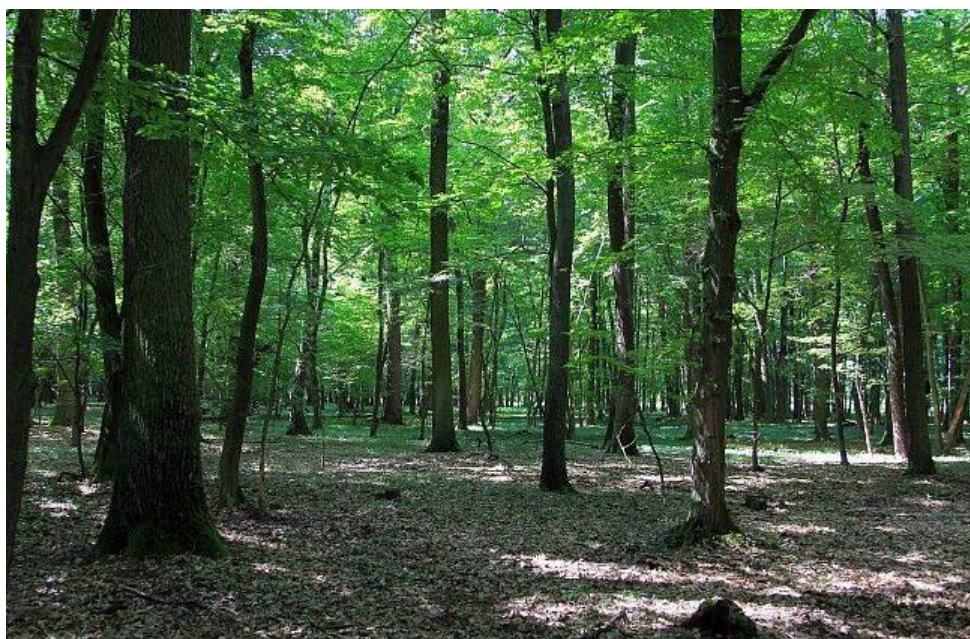

Soumračník máčkový

Soumračník skořicový

Evropsky významná lokalita Kosí hůra zařazená do systému **NATURA 2000** byla vyhlášena nařízením vlády ČR 3. listopadu 2009 na rozloze 230,6 ha. Zahrnuje dvě samostatné oblasti - vrchy Kozí hůra a Bažantnice, mezi nimiž vede sedlem dálnice D 11. Obě lokality jsou propojeny mostem nad dálnicí. Evropsky významná lokalita Kosí hůra je navržena na vyhlášení přírodní památky. Důvodem ochrany je dochovaný lesní komplex staré acidofilní dubohabřiny, šípákové doubravy na písčitých pláních, kde se nachází významné naleziště ohrožených druhů rostlin.

Dubohabřina

Na břehu rybníka při levé straně silnice č. 328 v bezprostřední blízkosti sádek vidíme mohutný chráněný dub letní, vysazený ke zpevnění hráze pravděpodobně při založení rybníka. Obvod kmene měří 510 cm a výška dosahuje asi 25 m. Při zvyšování hráze během úprav Žehuňského rybníka byla značná část jeho kmene zakryta navážkou. Mezi lidmi se traduje, že se jedná o hraniční dub mezi panstvím poděbradským a chlumeckým. Několik desítek metrů severním směrem roste skupina památných topolů bílých.

Památný dub letní v létě a na podzim

Památné topoly bílé

Stručný nástin významných přírodních památek v Žehuni a okolí uzavírají dvě lípy malolisté o výšce 20 metrů. Najdeme je v historickém centru obce. Jedna má vykotlaný trouchnivějící kmen a v korunách stromů několik proschlých větví. Dochovaly se z původní skupiny čtyř stromů, které zde byly vysazeny zřejmě při instalaci sochy sv. Jana Nepomuckého. Jejich Ochrana byla vyhlášena Okresním úřadem Nymburk 31. října 1997. V červenci 2011 provedli arboristé částečné odborné ošetření jedné z poškozených v lip.

Památné lípy malolisté

Budeme rádi, pokud se nám podařilo představit Vám v hrubých rysech významné historické a přírodní památky naší obce, která ochotně otevírá svou náruč vnímavým návštěvníkům. Více se dovíte na webových stránkách www.zehun.cz nebo ve sborníku, vydanému k osmistému sedmdesátému pátému výročí obce Žehuň, který si můžete zakoupit na obecním úřadě nebo na poště, kde je také možnost koupit si pamětní medaile k slavnému výročí obce.

Tato nahrávka vznikla na přelomu roku 2012 - 2013 z iniciativy a za finančního zajištění Ing. Miloslava Šafaříka. Prameny k textu poskytly kronikářce Ludmila Tvrdíkové kroniky obce Žehuň, Gedenkbuch der Žehuner Pfarre, Vejpis starého kostela od kostelníka Josefa Kuřílka, Historie kostela sv. Gotharda v Žehuni I. a II. díl, které jsou součástí dokumentů kroniky obce Žehuň, Das Gedenkbuch für die Schule zu Žehuň 1838, bakalářská práce Jitky Pichlové Historie zaniklé tvrže Na Zámečku, kniha Ing. Jiří Strnad, Úzkorozchodné železnice na bývalé Severozápadní a České obchodní dráze a další dokumenty.

Fotografie poskytli Bc. Roman Šulc, Daniel Kvasnička, Ing. Libor Vondruška, Ludmila Tvrdíková, Antonín Tvrdík, Mgr. Libuše Vaňková, MgA. Jan Pospíšil, Jan Stojan, Tamara Holoubková, Pavel Heřmanský, Josef Konvalina, Marta Jiroudková, Eduard Suchý, Karel Kunc, archiv fotografií z dokumentů obecní kroniky a další.